

Mercat laboral: competències professionals i noves titulacions relacionades amb la informació i la documentació

JOSEP COBARSÍ MORALES

Professor
jcobarsi@uoc.edu

MONTSERRAT GARCIA ALSINA

Professora
mgarciaals@uoc.edu

EVA ORTOLL ESPINET

Professora
eortoll@uoc.edu

Estudis de Ciències de la Informació i Comunicació

Universitat Oberta de Catalunya
Rambla de Poblenou, 156 - 08018 Barcelona

RESUM

L'objectiu del treball és conèixer les competències professionals actualment demandades pel mercat laboral pel que fa a documentació i gestió de la informació, i constatar tendències. Per a això s'ha efectuat un treball de camp sobre ofertes laborals en l'àmbit espan-

yol. Això ha permès valorar el posicionament de competències i perfils professionals, contemplats o no al Llibre Blanc del Grau d'Informació i Documentació en la perspectiva de les noves titulacions de l'Espai Europeu d'Educació Superior.

PARAULES CLAU: Mercat laboral; Espai europeu d'educació superior; Competència; Profesió; Documentació; Gestió d'informació.

1. Introducció

La declaració de Bolonya sobre l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) (European Ministers of Education 1999) pretén crear les bases per a un espai universitari europeu únic, on destaquen dos principis bàsics. En primer lloc, facilitar un reconeixement de crèdits i titulacions en aquest espai, més enllà de les fronteres estatals i els respectius marcs legals i tradicions universitàries. En segon lloc, que les futures titulacions tinguin una major facilitat d'adaptació a les necessitats del mercat laboral. El procés de concepció i implementació de l'EEES és llarg i complex, amb polèmiques i contradiccions. En l'Estat espanyol, l'actual sistema de primer cicle i segon cicle, que permet obtenir respectivament diplomatura i llicenciatura, donarà pas a noves titulacions de grau i post-grau, regulades per decret (MEC 2005a, 2005b, 2005c). Segons aquests decrets els futurs graus EEES tindran 240 crèdits, i han d'estar basats en referències com ara Llibres Blancs o plans d'estudis d'universitats de prestigi contrastat. El Llibre Blanc del Grau en Informació i Documentació (ANECA 2004) va ser elaborat al 2004 amb la participació de representants de les 15 universitats de l'Estat espanyol que imparteixen la diplomatura en Biblioteconomia i/o el segon cicle de Documentació. El llibre defineix un repertori de competències, i quatre perfils professionals: Biblioteca general, Biblioteca especialitzada, Arxiu, Gestió de continguts.

D'altra banda, es constata el dinamisme de la professió i la necessitat de repensar-la, davant de les transformacions inherents a la societat, amb estudis recents que recullen perfils, competències i marc conceptual dels nous professionals de la informació (Myburgh, 2005, Zhang, 2007). Aquests treballs tenen com context el món anglosaxó, on les professions vinculades amb la informació i la documentació estan fortament arrelades pel que fa a tradició i prestigi, i gaudeixen d'un considerable dinamisme. Aquesta situació contrasta amb un ambient de crisi en l'àmbit de l'Estat espanyol, constatable en fòrums professionals (Delgado 2007), i en l'entorn legislatiu, on el decret de grau (MEC 2007b) no recull Documentació dins la llista de matèries transversals reconegudes oficialment, o en la dificultat que manifesten professionals del sector per a cobrir places de diversos perfils i nivells d'experiència.

En el context actual de creació de l'EEES i de canvis en les professions relacionades amb la informació i la documentació, l'objectiu d'aquesta comunicació és doble. D'una banda definir les competències professionals requerides en el mercat laboral actual vinculades amb la documentació, la gestió de la informació i la gestió del coneixement, i, de l'altra, conèixer la terminologia empleada per a definir les competències. El segon objectiu és constatar possibles tendències en els rols i perfils de professionals de la informació, i els requisits específics que poden constituir novetats en relació amb els actuals. En darrer lloc, es vol avaluar si els esmentats rols i perfils queden totalment, parcialment o escassament coberts pel Llibre Blanc del Grau en Informació i Documentació, i quina demanda de formació continuada pot existir en front a les actuals necessitats del mercat laboral.

2. Metodologia

L'estudi s'ha basat en l'anàlisi d'ofertes de treball i en la ulterior comparació d'aquestes amb els perfils professionals definits al Llibre Blanc d'Informació i Documentació (ANECA 2004), i altres fonts com associacions professionals vinculades al sector i, el Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales (MEC 2007a, 2007b).¹

Els recursos consultats per analitzar les ofertes de treball vinculades amb les competències pròpies dels professionals de la Informació i la Documentació han estat els següents: Infojobs;² Butlletí Oficial d'Espanya (B.O.E.);³ portal Oposicionesyempleo-

1. MEC. Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales (CNCP) http://www.mec.es/educa/in-cual/ice_catálogoWeb.html Aquest Catàleg és l'instrument del Sistema Nacional de las Cualificaciones y Formación Profesional (SNCFP) que ordena les qualificacions professionals susceptibles de reconeixement i acreditació, identificades en el sistema productiu en funció de les competències apropiades per a l'exercici professional. La seva consulta ha vingut motivada per la quantitat d'ofertes (14%) el requeriment de la qual era Formació Professional, encara que es correspongués amb un perfil descrit al Llibre Blanc. Això ha estat significatiu en el perfil «gestió de continguts» on s'han localitzat 14 ofertes (44%) davant les 11 (34%) que requerien un titulat en documentació.

2. <http://www.infojobs.net>.

3. <http://www.boe.es>.

publico.es;⁴ servei de localització d'ofertes públiques a Catalunya a partir del Cercador d'Informació de Diaris Oficials (CIDO)⁵ (5); i Borsa de Treball del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya.⁶ Les esmentades fonts s'han elegit per a assolir una mostra variada i representativa de la realitat laboral del nostre país, al ser tant recursos vinculats directament al nostre sector professional (COBDC), com recursos generals (Infojobs i Oposicionesyempleopublico.es) i recursos de caràcter oficial (ofertes BOE, i en casos puntuals Butlletins provincials de província i autonòmics, quan l'ampliació de la informació localitzada en el B.O.E. així ho requeria).

El període temporal de les ofertes analitzades ha estat el comprès entre el mes d'octubre de 2007 i el mes de gener de 2008. Tenint en compte la periodicitat de convocatòries d'ocupació pública, per a aquest cas concret l'anàlisi d'ofertes s'ha fet extensible a totes les localitzades per a l'any 2007, a fi de poder confirmar tendències.

Les paraules clau que s'han utilitzat per recuperar les ofertes de treball han estat: documentalista, documentació, biblioteca, bibliotecari, arxius, arxivers, gestió del co-neixement, gestió de continguts, gestió de la informació, gestió d'informació, intel·ligència competitiva, vigilància tecnològica, intel·ligència de negoci, analista d'informació, gestió documental, gestor documental, arquitecte d'informació i arquitecte de la informació. L'elecció de les paraules s'ha fet a partir dels perfils descrits al Llibre Blanc i els recollits per Myburg (2005). Amb això s'ha intentat explorar tant la terminologia corresponent a perfils amb més recorregut històric com altres més nous.

3. Resultats

S'han localitzat 418 ofertes procedents del mercat de treball espanyol, de les que han estat seleccionades per a la seva anàlisi un total de 386 ofertes, de les quals s'han des-estimats 48 per no ajustar-se al nostre àmbit d'estudi. Concretament, s'han descartat ofertes que inclouen alguna de les competències pròpies dels professionals de la Informació i la Documentació, però que clarament fan referència a altres perfils i titulacions.

De les 338 ofertes analitzades, 314 corresponen als perfils descrits al Llibre Blanc, i 24 queden fora d'aquest. A continuació es detallen en primer lloc les 314 ofertes agrupades d'acord als perfils descrits al Llibre Blanc, assenyalant les titulacions sol·licitades, la seva correspondència amb les competències del Llibre Blanc, la denominació del lloc, i les altres denominacions identificades. En segon lloc, es presenta la comparativa entre la titulació de documentació i les altres titulacions sol·licitades. Finalment es presenten les ofertes considerades fora del Llibre Blanc però que tenen relació amb l'àmbit de la Informació i Documentació.

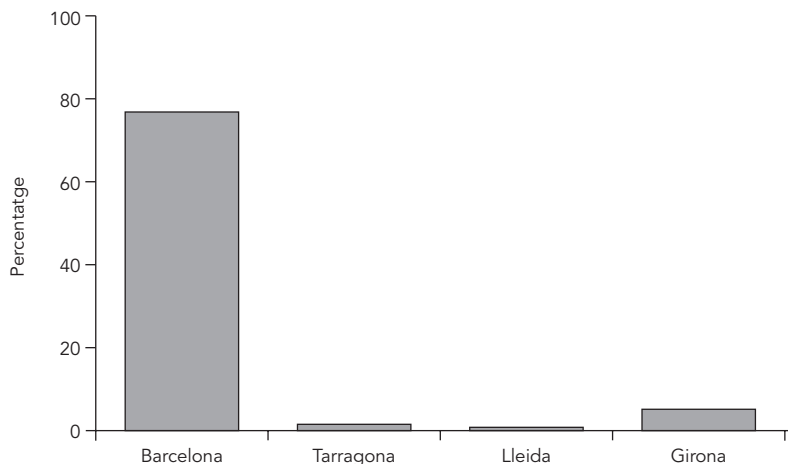
4. <http://www.oposicionesyempleopublico.es>.

5. <http://www.diba.cat/cido/default.asp>.

6. <http://www.cobdc.org>.

D'aquestes 338 ofertes, 129 corresponen a Catalunya (Figura 1), amb un fort predomini d'ofertes per a cobrir places a la província de Barcelona (90,7%) seguit de lluny per Girona (5,4), Tarragona (2,3) i Lleida (1,6). Aquest estudi s'ha fet de manera global per a l'estat espanyol, deixant de banda les particularitats territorials que poden ser objecte d'un estudi posterior, lligat al desenvolupament territorial.

Figura 1. Distribució de les ofertes per província

3.1. Ofertes concordants amb els perfils descrits al Llibre Blanc

En aquest apartat es tracten les titulacions localitzades al mercat que es corresponen amb els perfils recollits al Llibre Blanc, encara que no sempre les titulacions es corresponguin amb la referida en aquest Llibre, Informació i Documentació. (Taula 1, figura 3).

Taula 1. Resum de les titulacions requerides a les ofertes

Resum de les titulacions requerides	Núm. ofertes
Titulats Universitaris en Documentació (Diplomatura i llicenciatura)	137
Altres titulacions universitàries	114
Altres titulacions universitàries amb preferència documentació	2
Altres titulacions universitàries valorant-se documentació	2
Secundària	55
Secundària valorant-se documentació	2
Titulació sense especificar	2
Total	314

3.1.1. Biblioteques Generals (BG)

— *Titulació requerida*: d'un total de 44 ofertes, 21 sol·liciten titulats en la disciplina de documentació (48%). La distribució per titulacions sol·licitades és com es detalla en la Taula 2.

Taula 2. Ofertes corresponents al perfil descrit al Llibre Blanc com «Biblioteques generals»

Titulació requerida «Biblioteques Generals»	Núm. ofertes
Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació	14
Llicenciatura en Documentació	1
Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació i/o Llicenciatura en Documentació	6
Diplomat en Biblioteconomia i Documentació o Diplomat en àrees d'Humanitats o Ciències Jurídiques	1
Enginyer Tècnic, Diplomat, Arquitecte Tècnic, puntuant estudis de Biblioteconomia per obtenir mèrits	1
Llicenciat, Enginyer Superior o Arquitecte	1
Enginyer Tècnic, Diplomat, Arquitecte Tècnic	7
Batxillerat o FP, puntuant estudis de Biblioteconomia per obtenir mèrits	1
Batxillerat	2
Formació Professional Administratiu,	6
FP Grau Mig,	1
Sense especificar	3
Total	44

— *Competències professionals*: les competències descrites en les esmentades ofertes s'ajusten a les descrites al Llibre Blanc.

— *Denominació del lloc*: Bibliotecari; Auxiliar de Biblioteca, Catalogador

— *Altres denominacions*: No s'han detectat

3.1.2. Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació (BE)

S'han inclòs en aquest perfil la majoria d'ofertes que sol·licitaven Documentalistes, Bibliotecaris/documentalistes, i Bibliotecaris per a centres de l'Administració pública de diferent tipologia, seguint el criteri del Llibre Blanc. S'han inclòs també altres perfils la nomenclatura dels quals és diferent a l'utilitzada en el Llibre Blanc, però les competències de les quals s'ajusten àmpliament a les descrites al Llibre Blanc.

— *Titulació requerida*: d'un total de 133 ofertes, 86 sol·liciten titulats en la disciplina de documentació (64%). La distribució per titulacions demandades és com es detalla en la Taula 3.

Taula 3. Ofertes corresponents al perfil descrit al Llibre Blanc com «Biblioteques Especialitzades o Centres de Documentació»

Titulació requerida «Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació»	Núm. ofertes
Llicenciatura en Documentació	14
Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació	26
Diplomatura i/o Llicenciatura en Documentació	46
Titulat Superior amb preferència Documentació	1
Doctor, Llicenciat, Enginyer o Arquitecte	1
Diferents llicenciatures	17
Diferents diplomatures	2
Enginyer Tècnic, Diplomat, Arquitecte Tècnic	2
Batxillerat	2
Formació Professional Administratiu	4
Batxillerat o FP II	15
Graduat Escolar o FP II	1
Cicle Formatiu-Informàtica	1
Sense especificar	1
Total	133

- *Denominació del lloc*: Bibliotecari, Documentalista, Documentalista Audiovisual, Documentalista de Premsa i Mitjans, i Documentalista formador.
- *Altres denominacions*: Tècnic Superior d'Informació; Administrativa d'Innovació; Consultor Documentalista; Especialista en Recerques, Consultor tecnològic de Business Information, Analista de Base de Dades (CRM, màrqueting), i Gestor d'Informació SAP.
- *Competències professionals*: les competències descrites en les esmentades ofertes s'ajusten en línies generals amb les descrites al Llibre Blanc. Es pot destacar la inclusió de la competència relacionada amb la «redacció de notícies» en quatre de les ofertes analitzades.

3.1.3. Arxius (A)

Titulació requerida: d'un total de 105 ofertes, 19 sol·liciten titulats en la disciplina de documentació (34%). La distribució per titulacions sol·licitades és com es detalla en la Taula 4.

- *Competències professionals*: les competències descrites en les esmentades ofertes estan en concordança amb les descrites al Llibre Blanc.
- *Denominació del lloc*: Bibliotecari; Arxiver.

Taula 4. Ofertes corresponents al perfil descrit al Llibre Blanc com «Arxius»

Titulació requerida «Arxius»	Núm. ofertes
Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació	14
Llicenciatura en Documentació	2
Diplomatura i/o Llicenciatura en Documentació	3
Titulació Universitària i Màster en Arxivística i Gestió Documental	1
Formació Professional de grau mig o equivalent valorant-se estudis en biblioteconomia	1
Diferents llicenciatures	5
Llicenciat, Arquitecte o Enginyer	7
Diplomat, Enginyer o Arquitecte	67
Diplomat en Relacions Laborals, Graduat Social o equivalent	1
FP Grau Superior	1
FP Graduat Superior - Administració	1
Educació Secundària	1
ESO	1
Total	105

— *Altres denominacions:* Responsable d'Arxius; Digitalitzador d'Arxius Històrics, Professional, Assistent d'Investigació, Arxiver-Documentalista, Documentalista Back Office, Auxiliar Administratiu.

3.1.4. Gestió de Continguts (GC)

— *Titulació requerida:* d'un total de 32 ofertes, 11 sol·liciten titulats en la disciplina de documentació (34%). La distribució per titulacions sol·licitades és com es detalla en la Taula 5.

Taula 5. Ofertes corresponents al perfil descrit al Llibre Blanc com «Gestió de continguts»

Titulació requerida «Gestió de continguts»	Núm. ofertes
Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació	3
Llicenciatura en Documentació	6
Diplomatura i/o Llicenciatura en Documentació	2
Diferents llicenciatures	3
Cicle Formatiu Superior Informàtica	1
FP Superior	12
Cicle Formatiu Superior	1
ESO	4
Total	32

Com a exemple de la disparitat de titulacions requerides per a aquest perfil és en cas d'assenyalar dues de les disciplines indicades: Belles Arts i postgrau en Gestió de la Informació i/o Gestió del Coneixement.

- *Competències professionals*: les competències descrites en les esmentades ofertes es corresponen en bona part amb les descrites al Llibre Blanc. Es pot destacar en alguna oferta la inclusió de l'anàlisi de xarxes socials dins de les funcions de l'esmentat perfil.
- *Denominació del lloc*: Gestor de Continguts (tan sol 14 ofertes utilitzen aquesta terminologia)
- *Altres denominacions*: Gestors d'informació per a portal; Arquitecte d'Informació Web; Dissenyador d'Interacció; Web Content/Analista Tècnic; Documentalista Web, Servei de Recursos Digitals, Gestor d'Informació i Gestió de continguts, Dissenyador gràfic, Knowledge Manager, Programador Informàtic, Redactor/maquetador.

3.2. Perfils emergents?

De les ofertes analitzades, 24 (7%) s'han considerat perfils emergents en el sentit que les seves funcions tenen algun vincle amb les exercides pels titulats en Documentació, encara que amb matisacions. Els esmentats perfils es considera que estaven de manera totalment o parcialment fora del Llibre Blanc pel fet de no explicitar-se com a tals.

- *Titulació requerida*: d'un total de 24 ofertes, només quatre sol·liciten titulats en la disciplina de Documentació. La distribució per titulacions sol·licitades és com es detalla en la Taula 6.

Taula 6. Ofertes corresponents a altres perfils

Titulació requerida	Núm. ofertes
Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació;	0
Llicenciatura en Documentació	0
Diplomatura i/o Llicenciatura en Documentació	4
Diferents llicenciatures	1
Llicenciat en Administració i Direcció d'empreses	1
Llicenciat amb especialització en Màrqueting	1
Enginyer	14
FP Grau Superior	1
FP Grau Mig	1
Cicle Formatiu Superior	1
Total	24

— *Competències professionals*: tècniques comercials, monitoratge de l'exterior i vigilància tecnològica (detecció de les necessitats dels clients, prospecció del mercat i de clients potencials, coneixement del mercat, estudis comparatius amb mercat i competència, visites de detecció); implicació en disseny i elaboració de projectes d'enginyeria de continguts, gestió de la documentació (productes fabricats, comandes, factures, seguiment de l'aprovisionament, seguiment de projectes); establiment d'estratègies comercials, negociació de contractes amb clients, negociació de llicències i patents, gestió de la base de dades de clients, negociació de llicències i de patents, estudi de nous productes, seguiment de proveïdors, gestió logística.

Algunes d'aquestes competències citades, poden ser una ampliació o matisació de les competències citades al Llibre Blanc, concretament E01, E05, E06, E07, E08, E09, E10, E13, E14, E19, E23.⁷

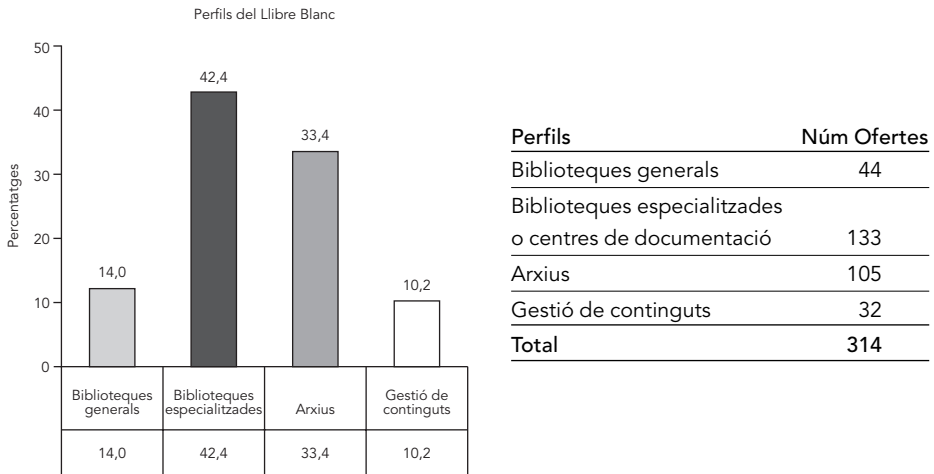
— *Denominació del lloc*: Tècnic de gestió de publicacions, Comercial, Responsable de generació de negoci, Cap de projectes, Responsable de Delegació, Analista Sènior de Producte, Tècnic d'Import-Export, Enginyer tècnic-comercial, Account Manager - Enginyeria de Materials, Administratiu documentalista

4. Discussió

De la comparació dels perfils descrits al Llibre Blanc i els perfils requerits en les ofertes es constata un predomini del perfil de Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació, seguit del d'Arxius (Figura 2). Els altres dos perfils, Biblioteques Generals i Gestió de continguts, representen un escàs percentatge d'ofertes. El predomini del perfil de Biblioteques Especialitzades i el d'Arxius s'explicaria perquè ambdós recullen no només les ofertes procedents de les biblioteques especialitzades i centres de documentació, sinó també les ofertes procedents de l'empresa, on hi ha predomini de gestió documental al costat de la dels sistemes d'informació i la captura d'informació de l'entorn per a la detecció d'oportunitats de negoci. Aquest fet permet apuntar

7. E01 Interacció amb els productes, els usuaris i els clients de la informació, E05 Gestió de Col·leccions i Fons; E06 Preservació, conservació i tractament físic de documents, E07 Anàlisi i preservació de la informació, E08 Organització i emmagatzematge de la informació, E09 Recerca i recuperació de la informació, E10 Elaboració i difusió de la informació, E13 Tècniques de producció i edició, E14 Tècniques de Gestió Administrativa, E19 Tècniques d'instal·lació, condicionament i equipament, E23 Tècniques de Formació. Per exemple, la competència E01 del Llibre Blanc fa referència a la capacitat d'Analitzar i interpretar les pràctiques, les demandes, les necessitats i les expectatives dels productors, els usuaris i els clients, actuals i potencials, i desenvolupar la seva cultura de la informació ajudant-los a fer el millor ús dels recursos disponibles. Les habilitats desenvolupades poden ser aplicades als usuaris i clients de l'organització de qualsevol sector econòmic.

Figura 2. Ofertes de Treball per perfil del Llibre Blanc

l'existència de nous ocupadors diferents als existents anys enrere, i, per tant, l'aparició de competències i coneixements diferents als requerits antany.

Per tant, sembla ser que el perfil de Bibliotecari/a-Documentalista (BE) i el d'Arxiu (A) estan ben identificats al mercat. Els Documentalistes Especialitzats (BE) podríem dir que tenen força en dos àmbits: sector audiovisual i sector biomèdic. D'altra banda, la detecció d'unes quantes ofertes (quatre) on es demanava un perfil documentalista-periodista per a redactar notícies, elaborar resums de premsa, i analitzar la informació de la premsa en general, apunten en un altre perfil, que tot i que podria formar part de la titulació en Documentació, només sabrem si es consolidarà amb el temps. En tot cas és una competència que es podria tenir en compte en les ofertes formatives.

En l'ampli perfil de BE pot tenir cabuda la intel·ligència competitiva i la documentació científica, ja que les demandes del mercat laboral així ho requereixen, encara que el perfil sol·licitat sigui enginyer o metge. Un punt de reflexió seria si els respectius Llibres Blancs el contemplen, o si són noves oportunitats de desenvolupament per al perfil de documentalista, amb l'especialització que sigui precisa.

El perfil Gestió de continguts i el de dissenyador Web queden barrejats en les ofertes, així com també les funcions del responsable de la Web. No obstant això, hi ha ofertes que recullen només el vessant de programació, i d'altres el vessant de disseny. El tercer vessant relacionat amb la Web és l'arquitectura de la informació, i aquesta queda més disseminada en les altres dos vessants. S'ha de ressaltar que la majoria d'ofertes vinculades a gestió de continguts són de perfil molt baix, molt tècnic, i de suport, i en general només requereixen FP o ESO. Per tant, podem concloure que clarament el mercat no identifica aquest perfil amb un nivell de llicenciatura (Taula 5). Aquest aspecte es confirma al Catàleg Nacional de Cualificaciones Profesionales (MEC 2007c)

on es descriu la qualificació professional «Confecció i publicació de pàgines Web», dins de la Família professional «Informàtica i Comunicacions», que contempla el desenvolupament d'aplicacions amb les següents unitats de competència: construir pàgines Web, integrar components programari a pàgines Web, i publicar pàgines Web.

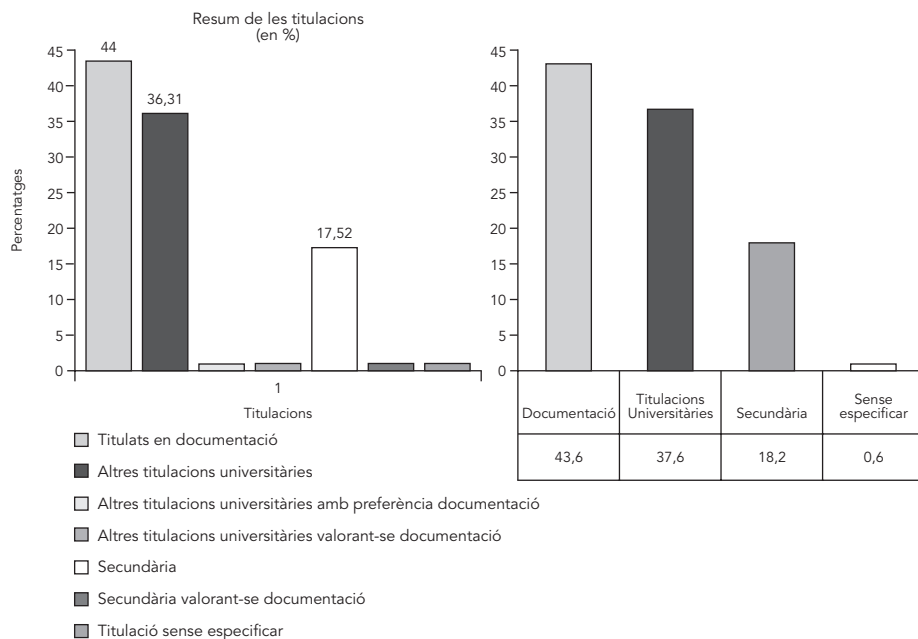
El concepte de «gestió de la informació» és un altre dels que dona lloc a confusió. Si considerem que la gestió de la informació forma part de les habilitats transversals que afecten a tots els perfils, la «informació» i la «gestió de la informació» acaben sent conceptes amb molts significats segons la disciplina o entorn professional que els defineixi. Si acceptem que tots, ja sigui secretàries/is, directors/es generals, administratius/ves de recursos humans, o metges/ses, han de saber gestionar la informació, és lògic que es reflecteixi als anuncis recuperats davant de la interrogació de les bases de dades amb les paraules clau «gestió d'informació» o «gestió de la informació». Per tant, aquest àmbit seria una competència transversal, la formació de la qual podria córrer a càrrec dels titulats en documentació, si la competència de formació per al desenvolupament d'habilitats informacionals estigués recollida en els plans d'estudi de la titulació. Així doncs, la gestió de la informació, des d'aquesta perspectiva, podria ser una nova via de desenvolupament professional per als titulats en documentació, en quant a la seva dedicació com a formadors en la matèria de gestió de la informació en altres disciplines. En conclusió, emprar la terminologia «gestió de la informació» com a perfil professional podria ser una estratègia errònia per a identificar els professionals titulats en Informació i Documentació.

Un altre aspecte que ha emergit en l'anàlisi de les ofertes és la identificació en el mercat de la figura del documentalista amb les tasques administratives. Si bé és cert que la gestió documental en una organització pot portar assimilada la gestió de tipologies associades a la logística i a la gestió quotidiana, com l'administració concursal,⁸ això no implica l'acompliment de tasques administratives automatitzades i estrictament comercials. De nou aquesta dada ens remet al Catàleg Nacional de Cualificaciones Profesionales on s'ha localitzat la unitat de competència «Gestionar la informació i la documentació per mitjans informàtics» dins de l'apartat de qualificació professional «Gestió Administrativa Pública» (Codi ADG083_3), i el mòdul formatiu que té associat anomenat «Ofimàtica». Una vegada més, aquí s'obre una nova via d'anàlisi d'oportunitats de desenvolupament professional, encara que també de reflexió sobre les competències i els coneixements específics que s'han de desenvolupar en la titulació d'Informació i Documentació.

En relació a les titulacions requerides en les ofertes es constata un lleuger predomini de les titulacions en documentació (Figura 3), encara que l'ampli volum de titulats

8. De fet en el Llibre Blanc es contempla en les competències E03 (coneixement del marc jurídic i administratiu nacional i internacional de la gestió de la informació) i en la E14 (tècniques de gestió administrativa garantir el manteniment de l'administració general, la gestió administrativa i el suport logístic de l'activitat d'un organisme) aquestes competències.

Figura 3. Resum de les titulacions sol·licitades en les ofertes

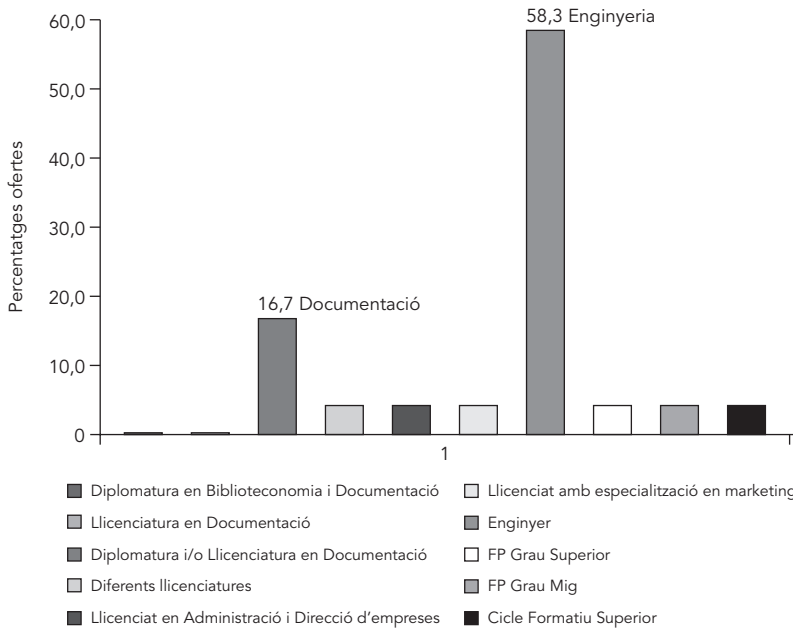

superiors en altres disciplines fa pensar en la falta de consolidació de la titulació d'Informació i Documentació al mercat. Aquesta impressió es veu reforçada pel volum d'ofertes que requereixen tan sols algun títol de secundària, on la qualificació concreta necessària també està diversificada (Taula 7). Això reflecteix encara més la confusió en relació als perfils dels professionals de la Informació i la Documentació. La falta de predomini de la titulació de Documentació en aquestes ofertes relacionades amb perfils del documentalista ofereix una via per a la reflexió.

Taula 7. Detall de les diferents titulacions de secundària esmentades en les ofertes

Resum de les titulacions de secundària requerides	Núm. ofertes
FP	28
FP o Batxillerat	16
Graduat Escolar o FP	1
Batxillerat	4
ESO	5
Secundària	1
Batxillerat o FP valorant-se Documentació	1
FP valorant-se Documentació	1
Total	57

Figura 4. Altres perfil no contemplats al Llibre Blanc

Els perfils detectats que no queden recollits en el Llibre Blanc, en cas de confirmar-se la tendència en estudis posteriors, ofereixen un altre punt per a la reflexió. De les 24 ofertes (Taula 6) detectades el 58% corresponen a la titulació d'Enginyeria (Figura 4). En concret, les ofertes vinculades amb la Gestió del Coneixement i la Vigilància Tecnològica (dotze) es relacionen en un 90% dels casos amb Enginyers Superiors. Únicament dues ofertes de les 12 analitzades en aquest àmbit es vinculen a documentalistes.

5. Conclusions i futura recerca

L'objectiu de l'estudi era detectar les tendències existents al mercat analitzant les ofertes de treball relacionades amb els rols i perfils vinculats amb la documentació, la gestió de la informació i la gestió del coneixement, i la seva comparació amb els perfils i competències descrites al Llibre Blanc.

Una primera conclusió és la constatació a l'actual mercat laboral espanyol de noves tendències que el dinamisme de l'entorn està indicant, i que no queden recollides al Llibre Blanc. Pel que fa a competències, existeix una perceptible demanda de competències concretes de l'àmbit d'Informació i Documentació, com a component puntual d'algunes demandes de perfils professionals, la titulació requerida de les quals queda

fora d'aquest àmbit estricte. Com a exemples podem citar professionals tecnològics, administratius o de recursos humans. Això ve a reforçar la necessitat de Documentació com a matèria transversal, donant-se un contrast entre la manca de reconeixement per part del decret de grau i la demanda apuntada pel mercat laboral. En aquest sentit, la presència i posicionament del terme «gestió d'informació» en les demandes laborals apunta en aquesta línia.

Pel que fa als perfils professionals dins l'àmbit, la situació dels quatre perfils contemplats al Llibre Blanc de Grau en Informació i Documentació és diversa. Es dona un clar reconeixement del perfil de Bibliotecari generalista, tot i que no n'hi hagi tantes ofertes de treball. Es constata una considerable i variada demanda de Bibliotecaris especialitzats, no procedent exclusivament de biblioteques sinó d'organitzacions i sectors productius diversos, on destaquen el sector audiovisual i el sector biomèdic. Això permet incloure d'altres àrees per a desenvolupar la professió en disciplines com la Intel·ligència Competitiva i la vigilància tecnològica, i l'obertura cap a les especialitzacions en temes com tipologies documentals al sector de construcció (enginyeria i arquitectura), dret, sector farmacèutic o patents.

Així mateix, de les dades aportades per l'estudi, es dedueix un clar reconeixement del perfil Arxiu, no només en l'àmbit de l'Administració Pública, sinó també en el de l'empresa.

En canvi, el grau d'identificació del perfil Gestió de continguts és clarament més feble que el dels altres tres perfils, tant pel que fa a presència quantitativa com a qualificació.

Per tant, en bona part el marc i perfils definits pel Llibre Blanc d'Informació i Documentació mostren la seva validesa, quatre anys després de la seva elaboració, amb diverses precaucions que cal tenir en compte. En primer lloc, la diversitat de nomenclatura empleada pel mercat laboral. Els perfils del Llibre Blanc són identificables en les demandes, a partir de les competències que s'esmenten, però apareixen sota denominacions molt variades. En aquest sentit, s'utilitzen les denominacions «Bibliotecari», «Bibliotecari-Documentalista» o «Documentalista». En segon lloc, l'aparició de perfils híbrids, que el mercat demanda però semblen quedar a cavall entre professions. Per exemple, perfils híbrids «Bibliotecari-periodista», perfils d'«Analista d'informació» amb forta relació amb Marketing, o perfils de Vigilància tecnològica. Caldria un estudi més en profunditat per a fer un seguiment pormenoritzat d'aquests perfils, i per tal de veure la capacitat d'altres futures titulacions EEES per a cobrir aquestes demandes, tenint en compte els Llibres Blancs d'aquestes titulacions i els plans d'estudi EEES que es vagin posant en marxa.

Per tant, una primera reflexió és que prenent el Llibre Blanc com a base, cada facultat hauria de dissenyar les ofertes educatives fent els ajustaments necessaris, de manera periòdica, en els coneixements i competències a transmetre, tenint en compte la dinàmica del mercat i de la societat, perquè els titulats en Informació i Documentació desenvolupin la seva professió al mercat laboral.

L'altre objectiu de l'estudi era identificar si els rols, perfils professionals i els requeriments específics de cada un d'ells, estaven en concordança amb les necessitats detectades al mercat laboral. En aquest aspecte la conclusió és afirmativa encara que amb les ampliacions i els ajustaments senyalats anteriorment i que es concreten en els següents punts. En primer lloc les noves oportunitats de desenvolupament professional a partir de la formació en habilitats informacionals com a competència transversal de tots els estudis universitaris i secundaris. Encara que l'actual decret de titulacions EEES de l'Estat espanyol no reculli Documentació en la llista de matèries transversals, el mercat laboral sí que reflecteix la demanda d'aquestes competències molt distribuïda, més enllà de l'àmbit estricte de la Informació i la Documentació. En segon lloc, concreció i valoració del rol del professional de la Informació i la documentació en la gestió administrativa i en la vigilància tecnològica i econòmica. En tercer lloc, consideració de tot el sistema educatiu, especialment secundària, per fer estudis de grau no sols concordes amb el mercat, sinó també amb el desenvolupament de les qualificacions contemplades en els mòduls formatius professionalitzadors de secundària.

Recordar finalment que el present treball constitueix una aproximació per conèixer els perfils i competències professionals actualment demandats pel mercat laboral. Donada la velocitat de canvis en el sector, seria necessari un seguiment al llarg d'un període de temps més llarg, així com l'estudi sistemàtic de la percepció de tendències per part de professionals del sector, i el seguiment de la situació professional en altres països europeus.

6. Bibliografia

- ANECA (2004). *Título de grado en Información y Documentación*. Madrid: ANECA, 2004. <http://www.aneca.es/activin/docs/libroblanco_jun05_documentacion.pdf>. [Consulta: 15/01/2008]
- DELGADO, Emilio (2007). El ocaso de las enseñanzas universitarias de Documentación en España*. En Foro Iwetel, Octubre 2007. <<http://listserv.rediris.es/cgi-bin/wa?A2=ind0710c&L=iwetel&D=1&T=0&O=D&P=3118>>. [Consulta: 28/01/2008]
- European Ministers of Education. The Bologna Declaration of 19 June 1999. <http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF>. [Consulta: 27/01/2008]
- MEC (2005a). Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado.
- MEC (2005b). Real Decreto 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Postgrado.
- MEC (2005c). Real Decreto 1509/2005, de 16 de diciembre, por el que se modifican el Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de grado y el Real Decreto 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Postgrado.
- MEC. Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales (CNCP). <http://www.mec.es/educa/in-cual/ice_catalogoWeb.html> [Consulta: 27/01/2008]

- MEC (2007a). Real Decreto 1201/2007 de 14 de septiembre, por el que se complementa el Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales, mediante el establecimiento de ocho nuevas cualificaciones profesionales en la Familia Profesional Informática y Comunicaciones.
- MEC (2007b). Instituto Nacional de Cualificaciones. Catálogo Nacional de Cualificaciones profesionales. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Instituto Nacional de Cualificaciones. N.I.P.O. 651-06-396-7 <http://www.mec.es/educa/incual/pdf/2/22CNCP_ENERO_07.pdf. [Consulta: 27/01/2008]
- MEC (2007c). Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales.
- MYBURGH, Sue (2005). *The New Information Professional: How to thrive in the Information Age doing what you love*. Oxford: Chandos Publishing, ISBN: 1-84334-087-9.
- ZHANG, Ping; BENJAMIN, Robert I. Benjamin (2007). «Understanding Information Related Fields: A conceptual Framework». En: *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, v. 58, núm. 13, p. 1934.